

Ion PARHON

„Caii la fereastră” în decor medieval

După spectacolul cu *Angajare de clown*, din 2007, regizorul sibian Radu Alexandru Nica și-a continuat incursiunea în universul dramaturgiei lui Matei Vișniec, montând la Chicago piesa *Caii la fereastră*. A ales în acest scop o tânără companie (una dintre cele peste trei sute, aflate în acel oraș!), care își desfășoară activitatea într-un cartier pitoresc, Bucktown, cândva rău famat, iar astăzi populat de numeroase teatre mici, galerii, baruri și cafenele căutate îndeosebi de artiști etc. Interpreții nu trăiesc din teatru, lucrează fiecare în cu totul alte domenii, iar cele 40 de repetiții, din această cauză „strecurate” printre obligațiile de serviciu, au necesitat uneori o renunțare la ziua de lucru, cu fireștile pierderi bănești. Bugetul spectacolului a fost cam de 10–12 ori mai mic decât unul obișnuit în țară, ne-a informat regizorul. A rezultat un spectacol bine primit de public, într-un spațiu intim, cochet, cu decor limitativ, dar care avea particularitatea de a putea fi urmărit și de trecători, printr-o ușă permanent deschisă, ceea ce conferea o relație deosebită între privitori și interpreți.

Organizat în colaborare cu Institutul Cultural Român din New York și cu Serviciul Cultural Francez din Chicago, spectacolul a fost invitat la FITS, unde, spre surprinderea, dar și entuziasmul trupei, i s-a rezervat spațiul pitoresc din vechea catedrală de la Cismădioara. Aici, cu și mai puține elemente de decor, dar cu avantajul sobrietății, al asprimii și, totodată, al expresivității reci și misterioase conferite de zidurile venerabilei cetăți, înconjurată de tăceri abisale sau, rareori, de zgomotele îndepărtate și surprinzătoare ale vreunui musafir al văzduhului, spectacolul, ne spune regizorul, s-a înfățișat altfel decât la el „acasă”, la Chicago, ori decât la București, unde s-a jucat la puține zile de la reprezentarea sibiană.

Povestea celor trei femei, o mamă, o soție și o fiică, confruntate cu spectrul morții bărbaților plecați pe front, își află pertinente conotații dramatice legate nu numai de natura absurdă și de consecințele tragice ale războiului, ci și de conflictul petrecut înăuntrul familiei, în relația dintre bărbați și femei, cu manifestă deschidere către teme universale circumscrise singurătății și alienării. Apariția, în rolul *Mesagerului*, a aceluiași actor din primele secvențe ale spectacolului – construit din trei părți bine integrate ansamblului –, conferă și ea încă o picătură de mister interrogativ discursului despre viață și moarte, în care acest mesager poate însemna o proiecție a gândurilor personajelor, ce pătrunde în intimitatea existenței lor cotidiene. Această apariție, gândită de regizor la limita dintre realitate și ficțiune, deschide calea receptării întrebărilor cu privire la memorie și la relația afectivă cu cei care au murit, la unele „clasificări” ale imaginii celor apropiați, ce riscă să concureze însăși identitatea lor reală.

Mariajul rafinat dintre numeroasele accente comice și grotești și substratul dramatic al conflictului, mișcarea scenică alertă, inspirat adecvată decorului natural oferit de catedrală, pun în lumină gama largă de stări afective ale eroilor, de la fulgurante impulsuri erotice, la crizele de comunicare, protestul, stupefacția sau deznădejdea personajelor. Atractivitatea unor situații scenice dedicate sacrificiilor

Foto: Scott Eastman

cerute de război, greu de pus sub semnul patriotismului, valabile din păcate și pentru țara noastră, nu numai pentru spațiul american, dar mai ales imaginea unei feminități ultragiata de evenimentele din jurul unui flagel, ce nu și-a pierdut nimic din forța lui distrugătoare, se însoțește în chip remarcabil cu acea presupusă vecinătate poetică a „cailor la fereastră”, întrezărită de eroii care, chiar și atunci când uriașa poartă spre libertate se deschide, nu știu să prețuiască și să valorifice această posibilitate, sinonimă în planul mesajului cu democrația și normalitatea.

Spectacolul ne rămâne în memorie pentru toate aceste semnificații și, nu mai puțin, prin frecvențele și ingenioasele ruperi de ritm, prin energia pusă în mișcare, adică prin ardoarea extraordinară a jocului protagoniștilor, sesizabilă nu numai pe fețele și în gesturile lor, dar și în... rănilor dezvăluite privirilor unei asistente record la Cisnădioara, ca semn al contactului interpreților cu zidurile și cu podeaua de piatră ce va fi păstrat poate cel mai bine dovada dăruirii lor exemplare pe altarul teatrului. „În fiecare reprezentație, acești interpreți care au felurite joburi și nu trăiesc din teatru, dar fac sacrificii extraordinare de dragul teatrului, uneori fără să câștige, ci pierzând din banii lor, îți dau senzația că parcă și-ar valorifica șansa vieții, că este ultimul lor spectacol. Altfel spus: ori acum, ori niciodată! Este minunat să lucrezi într-o asemenea stare de spirit, de dorință și de disponibilitate pentru performanță”, ne spune Radu Alexandru Nica. Iar spectacolul de la Cisnădioara nu a făcut decât să dea chip și adevăr spuselor sale.